

Adélja csupán egy szépségtapasz. Vadász Zsolt az ostoba tenor (Alfréd) szerepében valami hasonlót csinál, ám neki nem is létkérdés szépen énekelnie, elég, ha megvillantja a szerepkör szakadékmély stupiditását. És megvillantja, de még hogy! És nagyon buta a Frank börtöndirektort alakító Faragó András is, idáig rendben lenne, ám a második felvonásban Fischl Mónika nagy számát részegen körültáncolva, körülgrimaszolva elveti a súlykot – szinte nézhetetlenül ízléstelen. És milyen a főszereplő, a részben átvert Eisenstein? Nyári Zoltán olykor egészen meggyőzően érzi magát a megreformált operettjátékban. Hangilag többé-kevésbé bírja a nem könnyű szólámat, alakításának van íve, a börtönbe vonulás kezdeti szorongásától a Falke által kínált kellemes, balettpatkányos kibúvón át az átvert férjig-barátig. A darabban csak úgy hemzsegnék az állatok (Renard: róka, Chagrin: szamár, Falke: sólyom, Frosch: béka), és e bestiáriumot a ki-

józanodó Eisenstein teszi teljessé, amikor a fogházban megvonja az éjszaka mérlegét: „Én egy ökör vagyok!” És ezzel nagyon egyet lehet érteni, mivel Nyári szerepformálásában a bankár több is, kevesebb is, mint teljesen romlott, felelőtlen bájgúnár. Kár, hogy a rendezés nem támogatta jobban, egy átgondoltabb színészvezetés plasztikusabb szerepformálást hozhatna.

Felemás előadás így a *Dr. Bőregér*. Feldobott, de végig nem vitt és nem is teljesen átgondolt, friss ötletek keverednek a régi színjátszás kissé hónaljzagú elemeivel. Ha már Freud, hódoljunk neki mi is: e két estén többnyire innen is, túl is voltunk a valódi, a nagy Johann Strauss által oly lebírhatatlan erővel kínált örömelven.

JOHANN STRAUSS: DR. BŐREGÉR (Budapesti Operettszínház)

SZÖVEGÉT ÍRTA: Richard Genée és Carl Haffner. **ÁTDOLGOZTA:** Kállai István és Böhm György. **DALSZÖVEGEKET FORDÍTOTTA:** Zöldi Gergely. **DÍSZLET:** Khell Csörsz. **JELMEZ:** Kemenesi Tünde. **KOREOGRAFUSASSZISZTENS:** Pattantyús Anikó. **KOREOGRAFUS:** Lőcsei Jenő. **KARIGAZGATÓ:** Kéringér László. **ZENEI VEZETŐ:** Makláry László. **JÁTEKMESTER:** Aczél András. **RENDEZŐASSZISZTENS:** Lázár Katalin. **RENDEZŐ:** Kerényi Miklós Gábor.

SZEREPOSZTÁS: Nyári Zoltán/Dániel Gábor, Kalocsai Zsuzsa/Geszthy Veronika/Tóth Adrienn, Fischl Mónika/Bucsi Annamária, Földes Tamás/Fila Balázs, Oszvald Marika/Vásári Mónika, Vadász Zsolt/Vadász Dániel, Faragó András/Langer Soma, Peller Károly/Szabó Dávid, Dézsy Szabó Gábor/Mészáros Árpád Zsolt, Szabó Barna, Filler Lajos. Közreműködik a színház éneke-, balett- és zenekara. **VEZÉNYEL:** Makláry László, Szennai Kálmán, Nánási Henrik m. v.

Andrew Lloyd Webber egyike a kevés musicalszerzőnek, akinek nevét meghallva egyként csillannak fel különböző generációkhoz tartozó szemek. Igaz, e név alighanem más jelent azoknak, akik számára még a Jézus Krisztus Szupersztár idején vált egyfajta ikonná, mint azoknak, akik a Macskák magyarországi bemutatójakor barátkoztak meg vele, és akkor a Fantom kései hazai bemutatójának ifjú nézőiről még nem is beszéltünk. S ha a korai rockoperák rajongói nem tapsoltak is mindig az újabb musicaleknek, a szerző igényességéhez, tehetségéhez és persze sikeréhez sosem fért kétség. A magas zenei színvonalat ennyire vonzó, populáris külsőbe csomagolni talán egyedül ő tudta, s többnyire szerencsésen választott librettistákat is, akiknek segítségével tartalmat (persze fogyasztható tartalmat) adhatott a zenei formának. Ám az utóbbi időben más, igénytelenebb divatok söpörtek végig az európai musicalszínpadokon, s mintha Webber ihlete is fogatkozott volna. Ízlése megövtá attól, hogy az olcsóbb divatokat kövesse, de attól is, hogy más, vajtűfülből nézők számára taposott utakat, összetettebben teatrális formákat igyekezzen kipróbálni; az iparcikként gyártott tinglitanglik éppoly rosszul állnának neki, mint ha Sondheimnek képzelné magát. Marad tehát a régi forma, amelyet a némileg fáradozó ihlet, de biztos ízlés próbál tartalommal megtölteni. A Madách Színházban most viszonylag frissen, néhány évvel a londoni ősbemutató után színre vitt Volt egyszer egy csapat érzékletesen mutatja ezt az állapotot.

Az eredetileg *Beautiful Game* címen játszott darabot a Madách átdolgozásra kapta meg. Hogy mennyit köszönhet az eredmény a magyar alkotóknak, nem érdemes

URBÁN BALÁZS

Isten és Pokol

■ WEBBER – ELTON – BRÓDY:

VOLT EGYSZER EGY CSAPAT ■

találgatni; a zene és a forma Webberé. E musicalben – Webber legnépszerűbb darabjaitól eltérően – jelentős szerephez jut a szöveg is; a számok azonban nem betét jellegűek, markáns zenedramaturgia működteti az alkotást. A dallamok nem akarnak mindenáron fülbemászóak lenni, nem pusztán néhány hangjegyből állnak, de a szerző napjaink másik, szintúgy kárhóztatható divatját sem követi: nem zúfolja tele „csak azért is” alapon torokpróbáló, követhetetlen melódiájú számokkal a darabot. A zenei világ diszkrétén idézi meg a hetvenes éveket, a vajtűfülből esetleg asszociálhatnak néhány korábbi Webber-motívumra is. Ami a szöveggönyvet illeti, a központi konfliktust a katolikus–protestáns (ha tetszik: ír–angol) háborúskodás jelenti, s minden, ami ehhez kapcsolódik: fanatizmus, gyűlölet, intolerancia (természetesen mindkét oldalról). A klisék hozzásegítenek ahhoz, hogy ne pusztán Észak-Írországra asszociáljunk (a szerzők a konkrét konfliktust többnyire amúgy is a jó szándékú kívülálló perspektívájából ábrázolják).

A szöveggönyv írója, Ben Elton több cselekményszálát, sorsszeletet is kibont, igaz, többségüket vázlatosan. A legteljesebb sors a főszereplőké: a focistának készül, e nemben tehetséges, kompromisszumkész, mindenkire barátként közeledő s ezen rajtaesztő, fogollyá, majd gyilkossá váló John és a hithű katolikus, szüzességét a nászéjszákáig őrző, az erőszakot gyűlölő, normális polgári életre vágyó Mary. Melléjük erőteljes figura Thomas, Johnnak IRA-hoz csapódó barátja, akinek fanatizmusát a féltékenység is táplálja, s akinek igazi arcát csak a mű végén ismerjük meg. Valamivel vázlatosabb a másik szerelmespár: a makacs, öntudatosan sajátos erkölcsű, a vallási-nemzetiségi konfliktus iránt semmilyen érdeklődést nem mutató Christine és a protestáns volta miatt a nacionalisták célpontjává váló Frank, akik nem várják meg, hogy Romeo és Júlia sorsára juszanak – inkább emigrálnak Amerikába. Mögöttük éppen csak felskiccelt epizodisták: a kedves, simlis Daniel, a mókamester Göndör, aki elsőként válik az erőszak áldozatává, a bájos Bernadette, aki szerelmese elvesztése után magára marad, s O'Donnell atya, az utcagyerekből futballistákat nevelő jóságosan szigorú pap. A szerkezet elég nyitott ahhoz,

hogy érdekessé tegye a némiképp kiszámítható történetet, a gyűlölet és szeretet sematikus összecsapásáról általában sikerül áthelyezni a hangsúlyt az elvi meggyőződés és az azt felülíró emberi érzelmek konfliktusára – de azért a szövegek könyv főként a közterek mentén mozog. Ami persze egyáltalán nem idegen a műfajtól, ám annak maradandó librettói képesek eljárni a sémákkal, egyszerre láttatni komolyan és ironikusan a banalitásokat, s ki tudják kerülni azt a csapdát, hogy a tematikus köztereket verbális közterekkel adják vissza. A librettó Bródy János készítette magyar változatáról mindez a legnagyobb jóindulattal sem mondható el; ott is banális sorok hangzanak el, ahol azt a tárgy nem igényelné. (A „szívem nem lát más megoldást” típusú fordulatok a végső leszámolás előtt lehetnének persze ironikusak is, de ilyen szándék sehogyan sem olvasható ki belőlük.) Hogy az eredeti befejezés megváltoztatására miért volt szükség, azt pedig sehogyan sem értem: John halála nem logikus, s dramaturgiailag sem szükségszerű. Az eredeti megoldással

dukciót, koncentráltan mesélteti a történetet, nem látványosan, de határozottan alkalmazott rendezői eszközökkel pontosan jelöli ki a hangsúlyokat, s általában nem kívánja rendezői ötletekkel terhelni az előadást. Ahol mégis, ott vagy kissé túlmagyarázza, vagy hatásosan megemeli a játékot (ez persze ízlés kérdése is: magam a túlhangsúlyozott színszimbolikát feleslegesen didaktikusnak éreztem, a szentimentális zárlatot viszont helyénvalónak gondoltam).

Jelenet az előadásból

Szkáróssy Zsuzsa felvétele

(rejtélyes eltűnés) összevetve leginkább a lekerekítés igénye olvasható ki belőle – igaz, így is frappánsabb, mint a külföldi felújításra szánt állítólagos hepiend.

A Madách Színházban bemutatott, Szirtes Tamás által rendezett „magyar változat” egyebekben korrekt, szakmailag megbízható, helyenként invenziós előadás. Utóbbi jelzőre leginkább Kentaur szolgál rá, aki részint változatosan szűkíti-tágítja a játéktér perspektíváit, részint az üres tér mögöl szinte pillanatok alatt varázsol markánsan megépített, erőteljes atmoszférát sugárzó, mégis kicsit a valóság felett lebegő helyszíneket (börtönt például). Szakács Györgyi ruhái változatosak, s heterogén ízlést tükröznek; többnyire hatásosan utalnak a megidézett (néhány évtizeddel ezelőtti) korra. Tihanyi Ákos koreográfiája ugyan kevésbé eredeti, de biztonságosan oldja meg a feladat nem szokványos részét (stilizált mozgatsorból kerekít futballmeccset), s ahol kell, lendületes, magával ragadó tud lenni. Szirtes Tamás biztos kézzel fogja össze a szerzeágazó pro-

A színészi alakítások némileg egyenetlenek, már ami a feladat prózai oldalát illeti, hiszen a – természetesen eltérő nehézségi fokú – vokális követelményeket az általam látott szereposztás valamennyi tagja magabiztosan abszolválta (ez és a produkció egyenletesen magas zenei színvonala nyilvánvalóan a zenei vezető, Kocsák Tibor érdeme is). A Maryt alakító Krassy Renáta főként hajlékonyan szép, a nehéz szólamnak kiválóan megfelelő hangjával tűnik ki – ehhez képest szövegmondása nemcsak

erőtlen, de technikailag, prozódiailag is bizonytalan. Nagy Sándor viszont színészként is erőteljes: meggyőzően ábrázolja a jó szándékú, de befolyásolható, sodródó fiatalembert, elhitei a börtönben történő átalakulást s a szabadulást követő bosszú elkerülhetetlenségét is. Hangja nemcsak szép, de komoly kifejezőerővel bír; az ének nála mindig a szituációhoz, a sorok értelméhez kapcsolódik. Barát Attila György szuggesztíven erőteljes a fanatikus Thomas szerepében, s elfogadtatja azt is, hogy a megalkuvást nem ismerő terrorista álarc mögött puha gerincű áruló rejtőzik. Nyári Szilvia markáns, erőteljes karaktert rajzol Christine szerepéből, az eredetnél izgalmasabbra, érdesebbre faragva a figurát. Noha dal kevés jut neki, a musical legszébb, a korábbi nagy Webber-dalokra leginkább emlékeztető számát ő énekelheti el. Frank túl sok énekesi-színészi lehetőséget nem kínál szerepéből Arany Tamás leginkább a morális-intellektuális fensőbbség hangjait szólaltatja meg. Kedves karakter-

alakítás Nagy Lóránté (Göndör) és a szerelmét alakító Balogh Annáé (Bernadette), míg Sente Vajk kicsit harsányabban karikírozza Daniel figuráját. Koltai János finom ironiával ábrázolt O'Donnell atyjáé néha mintha valóban földöntúli bölcsességet sugározná. Túlélő, aki tudását majd egy új nemzedéknek adhatja át.

Az új nemzedék egy gyereksapat képében a darab végén meg is jelenik, kellően szentimentálisá téve a zárlatot. A túl direkt hatást Szirtes itt is biztos ízléssel kerüli, a magától (vagy talán a Gondviselés láthatatlan erejétől) megemelkedő labda képe adekvát a megjelenített szituációval. Isten országa (ahogy a dalok Észak-Írországot mindvégig nevezik) talán megszűnik a pokol országa lenni. Vagy mégsem.

**ANDREW LLOYD WEBBER – BEN ELTON – BRÓDY JÁNOS:
VOLT EGYSZER EGY CSAPAT
(Madách Színház)**

HANGSZERELÉS: Andrew Lloyd Webber, David Cullen. **ZENEI VEZETŐ:** Kocsák Tibor. **ZENEI MUNKATÁRSÁK:** Gillay András, Zádori László. **KORREPETITOR:** Szegeczky Ágnes. **DRAMATURG:** Fodor Géza. **DÍSZLET:** Kentaur. **JELMEZ:** Szakács Györgyi. **KOREOGRÁFIA:** Tihanyi Ákos. **VILÁGÍTÁS:** Götz Béla. **A RENDEZŐ MUNKATÁRSAI:** Kutschera Éva, Paál Gergely. **RENDEZŐ:** Szirtes Tamás. **SZEREPLŐK:** Miller Zoltán/Nagy Balázs/Nagy Sándor, Krassy Renáta/Mahó Andrea/Nádasi Veronika, Gallusz Nikolett/Nyári Szilvia/Polyák Lilla, Arany Tamás/Balogh János/Pankotay Péter, Barát Attila György/Fekete Pál/Serbán Attila, Sándor Dávid/Szemenyei János/Sente Vajk, Balogh Anna/Szegő Adrienne/Vágó Zsuzsanna, Nagy Lóránt/Önböli Pál, Dunai Tamás/Koltai János, Morvai Bence/Morvai Gábor, Bognár Zsolt, Póka Éva, Szilvási Annamária, Veszeli-nov András, a Madách Színház stúdiósai, kórusa és tánckara.

SZÉKELY SZABOLCS

A Jó, a Rossz meg a Vén Nyanya Csúfság

■ DARVASI LÁSZLÓ: TRAPITI ■

Színházban úgy kell trapitizni, hogy elmegyünk a Kolibribe, és megnézzük a Trapitit. Ezt a művet színpadra vinni persze azért veszélyes (megírni is), mert végül is az eredménynek kell igazolnia magát a témát. Vagyis: trapitizik-e velem maga a szerző, miközben olvasom a könyvét? És trapitiznek-e velem a színészek, vagy eljátsszák csupán a színpadon a róla szóló darabot? Darvasi könyvének olvasása után nem maradt bennem kérdés e tekintetben. Ahogy Gothár Péter rendezése után sem.

Mert mi is az a trapiti?

A könyv sokkal inkább nyitva hagyja ezt a kérdést, pontosabban nem ad rá közvetlen választ. „Ha lehunyod a szemed, és azt mondd, Afrika szavannái fölött szállsz egy óriási léggömbön, s alattad zsiráfok, elefántok és csavaros szarvú antilopok le-

gelésznek, az is trapitizés. Vagy az is trapitizés, hogy lehajolsz, s azt figyeled, hogy a picike hangyapajtás hogyan cipéli a nálánál jóval nagyobb morzsát, ami a te vajás kenyeredről hullott alá.”

A könyv ezen mondatait „egy az egyben” beemelte a darabba Zalán Tibor dramaturg; de Trapiti (Csonka Szilvia) dalbetétei ennél is konkrétan megfogalmazzák a trapitititkot. A címszereplő háromszor megsimogatja a szereplők orrát, háromszor kimondja a bűvös varázsszót, s Virág Viola (Megyes Melinda) egyszerre szerelmet mer vallani Bánatos Olivérnek (Sás Péter), Vén Nyanya Csúfság (Szánitter Dávid) gonosz boszorkányból jó tündérré válik, ahogy a többiekre is áldott hatással van a megtrapitiztetés. Így erőteljesebben megjelenik a kétpólusú világ is: a Kavicsvárra csöppent kis manó ellenpontja a Főfővárosiak által egy személyben megjelenített Kukta Gerozán, aki gonosz, kimondhatatlanul, szörnyen rosszindulatúan gonosz. A világ ura szeretne lenni, méghozzá úgy, hogy a hatalmas varázsfakanállal bele akarja keverni a kavicsváriakat a Mindent Felejtő Mesébe, ahol minden mindegy.

A színházi praktikum által leegyszerűsített regényszövevényből mégsem didaktikus mese lesz – Darvasi önironikus-elbeszélői nyelven szól Gothár előadása is. Nem a beépített narrátorra gondolok elsősorban; Németh Tibor szövegei nem a regényre jellemző gyermeki gondolkozásból építkeznek, az ő szerepe csupán a klasszikus cselekménygörgető mesemondóé, csak egyszer hozza játékba az előadás. Főleg a burleszk az, ami semlegesíti a gonoszok gonoszságát. Pontosabban a rossz emberek annyira rossz emberek